

Prekentekest: Matt 1,20-21

En Herrens engel viste seg for Josef i en drøm og sa: «Josef, Davids sønn! Vær ikke redd for å ta Maria hjem til deg som din kone. For barnet som er unnfanget i henne, er av Den hellige ånd. Hun skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.»

Slik lyder det hellige evangelium.

Et Herrens år

Nyttårsdag. Det er høytid over denne dagen. En helt ny kalender. Tolv ubrukte måneder ligger foran. Hva det nye året vil bringe vet vi ikke. Vi håper og ber, for det er lov å håpe og be om at det blir et godt år på mange måter. I kirken får vi starte det nye året i hans navn som er utgangspunktet for hele vår tidsregning.

Vel vitende om at samfunnet i større grad vil løsrive seg fra sin kristne arv ved å bruke uttrykket «etter vår tidsregning», kaller vi det nye året for Anno Domini 2024, eller det Herrens år 2024.

Å starte i Herrens navn vil si å starte i kraft av hans autoritet som er Herren. Herrens navn er et mektig navn, fordi Herren Jesus Kristus er en mektig person. Navnet Jesus betyr: Herren frelser. Derfor sa engelen som kom på besøk til Josef i en drøm: «Josef, Davids sønn! Vær ikke redd for å ta Maria hjem til deg som din kone. For barnet som er unnfanget i henne, er av Den hellige ånd. Hun skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.»

I vår kultur gir vi som regel barna navn vi synes klinger bra og liker, som regel uten å vite navnets dypere betydning. I antikkens jødiske kultur var det annerledes. I navnet kunne det ligge en forventning om hvem barnet skulle være. I Josefs drøm åpenbarte en engel barnets navn, og Josef fikk vite den dypere sammenhengen om unnfangelsen som var ved Den hellige Ånd og altså det som skulle bli jomfrufødsel.

Dagen i dag, første nyttårsdag, er den åttende dagen etter at Jesus ble født, juledagen medregnet. Den åttende dagen etter fødselen var dagen for omskjærrelse av alle jødiske guttebarn. Omskjærrelsen var paktsinngåelsen, og man gikk inn under lovens krav etter den gamle pakt. På den åttende dagen fikk barnet sitt navn. Navnet har i alle kulturer vært viktig for å skille mellom den enkelte person og flokken.

Men hva med Gud, skulle denne ene eksisterende Gud ha et navn? Opprinnelig presenterte Gud seg som Abrahams, Isaks og Jakobs Gud. (2 Mos 3,2) Den første som fikk vite Guds egennavn, var Moses. Moses spurte Gud, og Gud svarte ut fra den brennende tornebusken at hans navn var Jahve, eller oversatt til norsk: «Jeg er». Siden ble egennavnet Jahve så høyhellig for isrealittene at de unngikk å uttale det, i alle fall er det slik vi tenker oss at det var. I stedet sa de Herren eller Adonai. Så gikk tiden helt fram til Jesus ble født.

Da Jesus kom fikk Gud et egennavn som skulle brukes. Det var ikke lenger et navn som hans menighet kviet seg for å bruke, men et kjært og nært nevnt, slik som når foreldre bruker barnas navn, eller søsken bruker hverandres navn. Jesus kom som en av oss. Gud fikk et ansikt. Gud kom nær, så nær at hans menighet fikk se hans mektige og gode gjerninger på nært hold.

Omskjærelsen

Vi vet at det er fødselen til Jesus som er utgangspunktet for vår tidsregning, og den åttende dagen etter fødselen var navnedagen til Jesus.

I dag praktiserer både jøder og muslimer omskjærelse. Det henger sammen med at begge grupper har sin historiske opprinnelse hos Abraham. Abraham fikk sønnen Isak med sin kone Sara. Fra Isak stammer jødefolket. Abraham fikk også sønnen Ismael med Hagar. Fra Ismael stammer araberfolkene, som for det meste jo er muslimer og regner sitt opphav fra Abraham.

Omskjærelsen har sin opprinnelse i den pakten Gud inngikk med Abraham. Omskjærelsen var mer enn en seremoni og gammel tradisjon. Alle jødiske foreldre visste at Gud hadde sagt til Abraham: «Dette er pakten dere skal holde, pakten mellom meg og dere og etterkommerne dine: Alt av hankjønn hos dere skal omskjæres.» 1Mos 17,9-10.

Omskjærelsen var selve paktstegnet, ingen kunne ha del i pakten uten å la seg omskjære hvis en var gutt eller mann. Omskjærelsen kom først, men innholdet i Guds pakt med israelsfolket kom klart til syne først flere hundre år senere da Gud ga folket Moseloven med alle dens bud og forskrifter. Moses sa til sitt folk: «Gi barna påbud om at de skal holde hvert ord i denne loven og leve etter dem.» 5Mos 32,46. Først skulle guttebarna omskjæres, så skulle alle barna lære å holde budene. Omskjærelsen innebar å holde loven og gå inn under forpliktelsene i den gamle pakt. Det som begynte med barna, skulle fortsette i voksenalder og alderdom.

Lov og evangelium

Hvordan gikk det så? Jo, enda så høyt de satte loven og enda så stolt de var over å ha fått loven, var det ikke en eneste én i Israels folk som helt hadde holdt lovens bud slik Gud hadde sagt. Alle var de syndere i forhold til lovens krav. Som den første og eneste i historien kom Jesus til å holde hele forpliktelsen i pakten.

Da Jesus var kun åtte dager gammel, gikk han inn i den gamle pakt og var i likhet med alle andre forpliktet på å holde hele Moseloven. Men på ett punkt skilte Jesus seg ut fra sine jevnaldrende. Jesus oppfylte loven og holdt alle budene. Slik ble loven oppfylt én gang for alle. Jesus sa senere at han ikke var kommet for å oppheve loven og profetene, men for å oppfylle. (Matt 5,17) Gjennom sin død og oppstandelse la Jesus grunnlaget for en ny pakt som ikke bygde på lovens bokstav, men på Ånd og tro. Det gamle var beholdt Israels folk. Det nye var åpent for alle. Slik omskjærelsen var inngangen til den gamle pakt, slik ble nå dåpen inngangen til den nye pakt. Dåpen og livet i troen

knytter oss og Jesus sammen, og hans lovoppfyllelse og syndfrie liv tilregnes hver den som tror på Jesus.

Paktene

Blir ikke dette litt lettvindt, vil kanskje noen innvende, Jesus ordner alt og dåpen og troen frelser oss. Hvor blir det så av forpliktelsen? I den gamle pakt hadde en i det minste en synlig påminnelse om at en gav avkall på noe! Jo, det stemmer at i den gamle pakts omskjærelse ble en liten del av kroppen fjernet, og riktig nok kun for gutter. Men i den nye pakt er ikke forpliktelsen mindre. Apostelen Paulus skriver dette i Kolosserbrevet: «I ham ble også dere omskåret, men ikke av menneskehender. Dere ble omskåret med Kristi omskjærelse da dere kledde av dere den kroppen som kjøttet har makten over.» Kol 2,11.

I den nye pakt dreier det seg ikke om å fjerne en liten del av kroppen, men om å legge av hele vår gamle menneskenatur. Det betyr alt det i oss som ikke vil det Gud vil, og det er en ganske stor del av de fleste vil jeg tro. I Efeserbrevet står det: «Lev da ikke som før, men legg av det gamle mennesket som blir ødelagt av de forførende lystene. Bli nye i sjel og sinn!» Og så står det: «Kle dere i det nye mennesket, som er skapt i Guds bilde til et liv i sann rettferd og hellighet.» Ef 4,22-24. Her er sannelig prosjekt stort nok for et helt, langt liv.

Var forpliktelsen i den gamle pakt stor, så er ikke forpliktelsen i den nye pakt mindre, men den er annerledes. Slik Moses sa til sitt folk i den gamle pakt, at barna skulle lære å holde alle budene i loven og leve etter dem, slik ga også Jesus i dåpsbefalingen påbud om å lære den som går inn i den nye pakt å holde alt det som Jesus har befalt. (Jfr. 5Mos 32,46; Matt 28,20) Derfor er det ikke sant det inntrykket mange kan få at budene ikke lenger gjelder i vår tid. Budene gjelder for den som vil være kristen, ikke som en vei til frelse, men som en frukt av frelsen.

Takket være Jesus ble grunnlaget lagt for menneskers forsoning med Gud, og vi fikk døpes inn i den nye pakt. Guds krav etter Lovens bud var allerede oppfylt i Jesus, og dertil har han latt seg dø for å sone stedfortreder vår synd for våre brudd på den samme Guds hellige lov. Siden nyskaper han oss ved Den Hellige Ånd og former oss etter sitt bilde. Det siste kalles helliggjørelse og er helt nødvendig for å være kristen. (Jfr. Hebr 12,14). Gjennom helliggjørelsen forberedes vi på himmelen.

Herren frelser

I begynnelsen av det nye året står vi og ser utover en mengde nye dager. Hva skal vi fylle dagene med? Mye er kanskje fastlagt allerede. Mye skjer underveis som vi ikke har herredømme over. La oss likevel starte året i Jesu navn; overlate oss selv i hans omsorg, han som bærer navnet «Herren frelser». Ikke fordi han trenger oss. Jesus er ikke lenger det lille barnet i krybben. Saken er at vi trenger Jesus.

Både lov og evangelium er Guds ord som gjelder i dag. Uten lovens krav forblir evangeliet uten mening. Guds krav står ved lag likeså mye som evangeliet står ved lag, men lovens bud og formaninger er ikke det siste Gud har sagt. Evangeliet er Guds kraft til frelse for alle som tror. La oss derfor starte hver ny dag i det nye året i Jesu navn, og gjerne med stillhet og bønn. For Jesus er som sagt den han heter, og vi trenger at han møter oss slik som Frelser og Herre.

I dag er nattverdbordet dekket, og vi inviteres til å komme i Jesu navn og begynne det nye året på kne og bøye oss for ham som heter det han er.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.